

LA VALL D'UIXÓ

La Vall d'Uixó

El terme municipal

La Vall d'Uixó té una extensió superficial de 68.190 m² i la seua altitud mitjana sobre el nivell de la mar és de 118 metres al casc urbà. El municipi de la Vall d'Uixó es troba situat a l'extrem sud de la província de Castelló, a la comarca de la Plana Baixa, junt a la costa mediterrània. Per això, la Vall d'Uixó gaudeix d'unes condicions climàtiques típiques d'aquesta costa, com ara hiverns suaus i estius calorosos. La seua temperatura màxima s'aproxima als 37°C i la mínima als 3°C i la taxa pluviomètrica actual d'aquesta és de 300 l/m², en comparació amb els 509 que han estat habituals fins fa una dècada.

La seua ubicació és immillorable, ja que es troba a 25 quilòmetres de Castelló i a 45 quilòmetres de València. El seu terme municipal, a grans trets, limita: al nord, amb Artana i Nules; a l'est, també amb Nules, Moncofa i Xilxes; al sud, amb la Llosa, Almenara i Sagunt i, a l'oest, amb Fondegulla.

És una ciutat d'interior situada a una vall, a només huit quilòmetres de les platges de la *Costa del Azahar*.

L'extensió del terme municipal abraça, aproximadament, 27.000 fanecades de cítrics i la resta es divideix en superfícies de secà, bosc de rebrot, erms i la pròpia localitat amb tots els seus barris perifèrics.

Una vall rodejada de muntanyes

La localitat es troba rodejada de muntanyes, tret de la zona est (partides de la Rambleta i la Torrassa), i, per això, la vista aèria d'aquesta sembla una ferradura. Les muntanyes principals són: la Murta (192 m), Font de Cabres (637 m), el Frontó (621 m), Puntal Redó (374 m), *Colmo* Rabassa (243 m), la Pitera (645 m), Penyalba (648 m), Sants de la Pedra (585 m), el Castell (492 m), Penya Migdia (550 m), Sumet (450 m), Pipa (591 m), la Balona (456 m), Penya-Creus (326 m), Martorell (236 m), la Lloma del Tur (294 m), Aiguamolls (328 m), Penya Garrut (412 m), Ròdeno (538 m), Alt de Cerverola (492 m), Salt del Cavall (369 m), Pinyal (309 m), Montalar (174 m), Cabell Negre (156 m), Muntanyeta Negra (130 m), *Colmo* Manyaneto (177 m) i la Punta (152 m).

Barrancs i rambles

A l'altura del barri de Carmadai s'ajunten el barranc de Sant Josep i la rambla de Cerverola. D'aquesta unió sorgeix el riu Belcaire, que transcorre per la zona est del terme municipal de la Vall d'Uixó i s'endinsa cap al de Moncofa per la partida les Clotxes, fins que arriba a la seua desembocadura, situada a la platja de Moncofa. Normalment el cabal d'aquest roman sec durant tot l'any, llevat de les èpoques de fortes pluges torrencials quan, amb major o menor cabal, arreplega les aigües procedents dels barrancs, de les rambles i de la font de Sant Josep.

Els barrancs principals del terme municipal són: Garrut, Maquial, Pla de Rius, Xacó, l'Horteta, Turmón, Randero, la Torrassa i la Murta.

Fonts

La font més famosa per excel·lència és la de **Sant Josep**, molt coneguda pel turisme, ja que alberga el riu subterrani navegable i les seues grutes . Podem esmentar:

- La font centenària de l'**Anogueret**, propera a les penyes de Mondragón, molt freqüentada des de sempre pels vellers i velleres.
- La **font de la Cervera**, situada al peu de la muntanya del Castell i al bell mig d'una magnífica pineda.
- La **font de la Canyeta**, amb un cabal regular fa dos anys, però pràcticament seca actualment.
- La **font del Xacó**, a la partida d'aquest mateix nom.
- La **font dels Tolls**, que discorre pel barranc d'Aigualit. Es troba a un lloc frondós i arborat.
- La **font de Cerverola**, a la partida d'aquest mateix nom, a prop del barranc del Porc.
- La **font del Castanyer**, ubicada molt a prop del cim del Castell, amb poc cabal, però, quasi sempre, permanent.
- La **font de Garrut**, a la partida d'aquest mateix nom i amb un cabal regular.

Flora

El tipus de sòl és molt variat i ric. El principal és el vegetal, utilitzat per a les explotacions cítriques. Podem esmentar, també, el **gres roig** (o "rodno", d'on s'extreia la famosa "terreta" amb la qual es netejaven, antigament, els utensilis domèstics); i l'argila (utilitzada pels terrissers de la localitat.)

Quant als arbres, a part del cultiu de cítrics, podem trobar per tot el terme diversos tipus d'arbres disseminats, com ara: garroferes, oliveres, coscolles, sureres, lledoners, cerveres, arboços, figueres, oms, ametllers, pins i moreres.

Breu resum històric

El territori que actualment abraça el terme municipal de la Vall d'Uixó ha estat sempre ocupat per grups humans des de la prehistòria.

La seua situació estratègica, al peu dels últims estreps de la serra d'Espadà, que domina extensament la planura litoral, han permès i facilitat l'establiment de la població al llarg de la història.

De moment, tot i que es continua investigant, podem afirmar que la cova de Sant Josep i altres coves del voltant van ser els llocs escollits pels grups humans més antics que van habitar les nostres terres. La localització d'un jaciment arqueològic a l'entrada de la gruta i la investigació que es va dur a terme posteriorment van suposar proves

evidents de l'existència de l'hàbitat, situat a aquests llocs, de grups humans caçadors i recol·lectors. Aquests hi van habitar a l'època final del paleolític superior amb una cronologia, obtinguda mitjançant la prova del C14, d'aproximadament 16.000 anys aC. A més a més, cal destacar la troballa de dos panells rocosos, situats també a l'entrada de la cova, amb representacions pictòriques que mostren motius esquemàtics i que la Unesco les ha declarades recentment Patrimoni de la Humanitat, juntament amb altres representacions rupestres del litoral mediterrani.

La predilecció que tenien aquests grups d'habitar la vall va continuar durant el neolític i l'edat de bronze, èpoques que també han deixat nombrosos vestigis, tant al Paratge de Sant Josep, per la continuació de la vida a les coves durant el neolític, com als poblats fortificats que es van construir al cim de les muntanyes que envolten la vall, durant l'edat de bronze. Aquests poblats, que consten de muralles, torres i cases, aprofitaven la situació estratègica esmentada anteriorment, ja que des del cim de les muntanyes podien controlar el pas cap a l'interior de la serra dels ramats, de les mercaderies i de la gent, a més de dominar extensament la Plana.

L'època ibèrica va suposar una expansió considerable de la població, així ho testimonien les restes de la punta Orleil i el poblat de Sant Josep.

La punta Orleil és una vertadera ciutat ibèrica que ocupa una gran extensió i presenta quatre files de muralles successives i torres. Hi destaca l'acròpolis, que suposa un exemple d'urbanisme antic, on es van localitzar, almenys, dos edificis públics construïts amb enormes pedres esquadrades.

El poblat de Sant Josep, situat damunt de la cova de Sant Josep, és un altre exemple d'urbanisme d'aquella època. Tot i que aquest poblat presenta unes dimensions menors que les de la Punta, es va construir originàriament a l'edat de bronze. No obstant això, l'època d'esplendor d'aquest va ser durant les etapes ibèriques. Posteriorment, va quedar despoblat durant un temps i es va tornar a habitar durant el segle IV dC, als acabaments de l'època de l'Imperi Romà. El poblat de Sant Josep va ser adquirit per l'Excm. Ajuntament i, a hores d'ara, s'està realitzant un projecte per calcular el seu valor amb la finalitat que el públic pugui visitar-lo.

Durant l'època romana, la població va evolucionar cap a les colònies agràries i la seua activitat econòmica es va polaritzar en les "*villae*", vertaderes explotacions agropecuàries de les quals es conserven nombrosos exemples. Un dels més significatius és el que es va descobrir a l'interior de l'actual perímetre urbà que, a més a més, va permetre de recuperar un paviment o mosaic elaborat amb motius geomètrics i tricolors, fabricat vora l'any 60 aC.

Aquest tipus d'estructura de poblament va perdurar durant bastant de temps i, per això, l'època hispanoromana o hispanovisigoda també està representada al nostre municipi. Fa uns anys es va localitzar i excavar part d'una necròpolis d'aquesta època (segles VI i VII dC), que va donar com a resultat la troballa de 66 individus inhumats junt als seus aixovars funeraris. La conquesta àrab i l'establiment d'aquestes poblacions no van canviar gaire l'estil de vida. Durant aquesta llarga època, es van ubicar als voltants del riu Belcaire, a la vall, unes dotze alqueries. Sis d'aquestes, Alcúdia, Zeneja, Benigafull, Benizahat, Zeneta i Benigasló, es trobaven situades al que és ara la ciutat actual. Cadascuna era independent i posseïa el seu propi cementiri, la seua zona industrial o agrícola. La resta de les alqueries van desaparèixer o van originar altres poblacions, com ara Fondegulla.

L'organització política i jurídica d'aquest conjunt de poblacions menudes, presidides pel castell, s'establia mitjançant un *Hins*, on l'*aljama* o representants de les alqueries, garantien la seguretat de la vall, que depenia de l'*aman* de València, com ho demostra la Carta Pobra de 1250.

La incorporació de la Vall a la sobirania de Jaume I i la posterior constitució política del Regne de València no van suposar modificacions importants perquè la comunitat musulmana de la Vall, com totes les valencianes, va mantenir l'essència de l'estructura del poblament i el règim jurídic que hi havia en el temps de les capitulacions de rendició de les *aljames* a aquest rei.

Aquesta situació es va mantenir durant la baixa edat mitjana, mentre que la Vall formava part del domini reial al qual va posar fi el rei Alfons el Magnànim, l'any 1436, quan va cedir al seu germà Enric diversos llocs i viles entre les quals es trobava la Vall d'Uixó. A partir d'aquesta donació, el nostre territori es va convertir en un lloc de senyoria, situació jurídicocial en la que va viure durant tota l'edat mitjana fins a l'abolició de les senyories jurisdiccionals dels anys 1811-1823.

Durant tota l'època moderna, el territori de la Vall d'Uixó va patir profundes transformacions. El 1609 es va produir l'expulsió dels moriscs, que, en teoria, havien de ser substituïts per poblacions cristianes. No obstant això, l'arqueologia ha permès de constatar que no va ser així. Els moriscos van romandre a les seues cases, van continuar treballant als camps i realitzant les seues activitats industrials en gran mesura, però sota el control cristià, ja que no havien oposat resistència fins a les darreries del segle XVII.

La barreja amb les poblacions cristianes van comportar un cert canvi en l'economia, ja que a la majoria agrària es va afegir un grup de menestrals constituït per "cordellers" i "espardenyers", que van prosperar i van perdurar fins al segle XX, així com els "ollers", que formaven una indústria característica i tradicional que perdura fins a l'actualitat.

A partir del 1613, any en què es va atorgar la Carta Poble definitiva, es va constituir el primer "jurat" i "consell" municipal. El 1654 es va construir la "Casa del Consell" i les dues parròquies, la del Sant Àngel Custodi i la de Ntra. Sra. de l'Assumpció, vora la meitat del segle XVII.

Durant el segle XVIII, va créixer la demografia a la Vall, cosa que va demostrar l'expansió urbanística. Aquest augment demogràfic va suposar l'aglutinació de les antigues alqueries en dos nuclis o pobles: el de "dalt" i el de "baix", cadascun corresponent a una de les parròquies esmentades. Aquest augment demogràfic també va donar lloc a la formació de ravals o barris que es van situar fora dels pobles esmentats.

Durant el segle XIX, aquests dos pobles van començar a unir-se. D'aquesta manera, el 1860, es va unificar el de "dalt" amb el de "baix" i va quedar un espai enmig d'aquests que va donar lloc a la plaça del centre, on està situada actualment la casa consistorial.

Al llarg del segle XX es va produir la segona gran expansió econòmica i demogràfica, que va donar lloc, també, a una forta immigració, sobretot després de la Guerra Civil. La causa d'això va ser la industrialització de l'antiga artesanía del calçat, que va predominar fins al començament dels anys 90.

A partir del desmantellament d'aquesta indústria, es va produir una greu crisi econòmica, que va tornar a desestabilitzar la població, però, després de qüestionar i de modificar l'estructura socioeconòmica de la Vall, la diversificació industrial ha permès la creació de nombroses empreses ubicades al polígons industrials, cosa que està modificant, de nou, el creixement de la població i l'urbanisme de la ciutat.

Monuments, jaciments arqueològics i llocs d'interés

Pintures rupestres

Estan situades a l'entrada de la cova de Sant Josep (riu subterrani). En dos parets rocoses de l'entrada de la cova es troben llurs panells amb traçades realitzades amb colorants de color roig.. Són d'estil esquemàtic, per la qual cosa no es pot especificar el que representen, tot i que una d'aquestes forma una traçada meandriforme que podria correspondre al riu. Tampoc no s'hi pot especificar la cronologia exacta.

La Unesco les ha declarades Patrimoni de la Humanitat, juntament amb la resta de les representacions de l'arc mediterrani.

Necròpolis hispanovisigoda

Està situada al barri *La Unión*, a l'anomenat "*grupo especial*". Es tracta d'un espai menut enjardinat, on es va excavar part d'una necròpolis la cronologia de la qual està situada entre els segles VI i VII dC.

En total, es van localitzar huit fosses d'inhumació amb les restes de 66 individus perfectament soterrats junt als seues aixovars funeraris.

Ciutat ibèrica de la punta d'Orleyl

Està situada a la partida la Punta, fora del casc urbà, a un enclavament privilegiat, des d'on es domina extensament la Plana i gran part dels últims estreps de la serra d'Espadà. Es tracta de les restes d'una gran ciutat de l'època ibèrica, l'antiga denominació de la qual encara no ha estat identificada. Conserva les restes de quatre files de muralles d'èpoques diferents i diverses torres. També es troben, en part excavats, dos edificis públics construïts amb grans pedres calcàries esquadrades. Aquest és un exemple d'urbanisme antic, tot i que només està excavada la zona de l'acròpolis.

Conjunt d'aqüeductes de Sant Josep i l'Alcúdia

Després del barranc d'Aigualit, al final del casc urbà (Pl. Ducs de Sogorb), es troba aquest conjunt d'aqüeductes. El més gran es va construir durant l'època romana i es va utilitzar fins als anys trenta. Va patir diverses reparacions durant l'època medieval, les quals van ser adaptades a les modes arquitectòniques del moment. Es troba sencer des del seu origen, situat a la cova de Sant Josep, i condueix l'aigua fins a les terres de la vall. Junt a aquest, es troba un altre de més menut, amb només un arc de mig punt, també d'època medieval. Ambdós conformen un conjunt hidràulic utilitzat des de molt antic per fer funcionar dos molins de cereals contigus, la presència dels quals està testificada des de l'època de la conquesta de Jaume I.

Els voltants d'aquests estan enjardinats i, junt a aquest conjunt monumental, se situarà molt prompte el nou museu arqueològic. Això suposarà l'establiment d'un important espai ludicocultural.

Torre de Benizahat

Està situada al carrer Ntra. Sra. de l'Assumpció. Es tracta de la única torre que roman sencera i que està a l'interior del casc urbà. Es va construir, segurament, vora el segle XII, a l'època islàmica. Malgrat que actualment és una casa particular, es preveu que es recuperarà com a monument, ja que va ser la torre de l'antiga alqueria de Benizahat.

Torre del palau ducal

Les excavacions arqueològiques practicades recentment a la plaça Silvestre Segarra (abans plaça de la Torre), van posar al descobert les restes d'una torre i del seu aljub. Va estar construïda a mitjans del segle XIV i formava part del palau del duc de Sogorb (actualment desaparegut) i es va derruir per complet el 1897, amb la finalitat de conformar un espai públic ampli. Té forma rectangular i es va construir amb pedres travades amb argamassa fins al primer pis i, la resta, segurament dos més pisos més, amb rajoles massisses. La teulada és de teules.

Els paviments dels pisos estaven construïts amb taulells decorats i alfardons terracota.

Actualment, una part de la base d'aquesta està reconstruïda de manera testimonial.

Ermita de Sant Vicent Ferrer

Situada a la plaça Sant Vicent. Es va construir durant el segle XVII, possiblement sobre les restes d'una antiga mesquita.

Ermita de Sant Antoni

Està situada a la partida de Sant Antoni, al cim d'una muntanya, fora del casc urbà. Està localitzada quasi enfront de l'ermita de la Sagrada Família. Es caracteritza per la senzillesa i, anualment, el dia de Sant Antoni, rep una romeria a la qual acudeix una multitud de persones per esmorzar i passar un dia de festa.

Ermita del Sant Crist del Calvari

Està situada al barri del Carbonaire. Aquesta ermita es va construir el segle XVIII i presenta interessants taulells d'Alcora, d'aquella època, a la façana. Antigament es trobava junt a aquesta el cementiri.

Ermita de Nostra Senyora del Roser

Es troba ubicada a l'encreuament d'uns carrers del barri del Roser, un dels més antics de la ciutat. Potser, és l'ermita més antiga que es conserva al casc urbà, tot i que fa uns anys es va remodelar.

Ermita de la Sagrada Família

Es localitza al Paratge Sant Josep, al cim de la muntanya del mateix nom, sota el riu subterrani. La seua construcció va finalitzar el 1698. Junt a aquesta es trobava l'ermitori, que es va remodelar fa uns anys perquè es poguera utilitzar com a centre d'informació i d'exposicions.

Poblat íberoromà de Sant Josep

Aquest poblat està situat al cim de la muntanya d'aquest mateix nom, junt a l'ermita de la Sagrada Família i del Centre d'Informació.

Es tracta d'un assentament menut originat a l'edat de bronze, tot i que va adquirir el seu major esplendor a l'època ibèrica. D'aquesta època són, també, les torres i la major part dels habitatges que conserva. Després de patir una desocupació temporal, va tornar a adquirir importància durant els segles IV i V dC. És un magnífic exemple d'urbanisme antic, ja que es poden veure la muralla, les torres, les cases i els carrers. Es troba en període de rehabilitació perquè puga ser visitat pel públic.

Està declarat Bé d'Interés Cultural.

Aqüeducte medieval de l'Arquet

A la partida dels Poalets, a les afores del casc urbà. Té només un arc de mig punt. Forma part del sistema hidràulic que reparteix les aigües per la vall.

Església del Sant Àngel Custodi

Està situada a la plaça del Sant Àngel. És una de les dues parròquies monumentals de la ciutat. Es va construir el segle XVII. Disposa de dues façanes i d'un important retaule neoclàssic a l'interior. Hi destaquen les pintures de la cúpula i una representació de la "Glòria", realitzada per José Vergara a mitjans del segle XVIII.

Església de Nostra Senyora de l'Assumpció

Està situada a la plaça de Nostra Senyora de l'Assumpció. És un dels monuments més importants de la ciutat. Hi destaca el campanar d'aquesta, restaurat el 1991, i la seua preciosa façana en forma de retaule. Es va acabar de construir el segle XVII. A l'interior d'aquesta destaca la capella de la comunió o del sagrari, amb un interessant sòcol de taulells de la mateixa època, el retaule de l'altar major i la pila baptismal, recuperada fa poc.

Una passejada pels barris antics

És interessant fer una passejada pels dos cascots antics de la ciutat. Ambdós són d'origen musulmà, ja que van sorgir a partir d'alqueries pròximes i, tot i que s'han remodelat moltes cases, els complicats carrerons, pels quals no és difícil perdre's, encara conserven el sabor antic.

Les coves de Sant Josep

L'atractiu turístic natural per excel·lència és, sens dubte, el Paratge de Sant Josep i, especialment, la cova de Sant Josep.

La cavitat per la qual transcorre el riu de Sant Josep, de 2.750 metres de profunditat explorats actualment, és una meravella, ja que a l'interior d'aquest es barregen les formacions naturals de calcita (estalactites i estalagmites), amb una acurada il·luminació artificial, de manera que la tranquil·la passejada en barca resulta una experiència única.

A més a més, la cova, però, amaga nombrosos tresors acumulats al llarg del temps. Just a l'entrada, podem trobar dos panells rocosos amb representacions d'art rupestre. Tot i que el seu estil és esquemàtic i no podem afirmar amb exactitud la seua cronologia, és clar que els nostres avantpassats també li van trobar el sentit màgic a la gruta i van sentir la necessitat de plasmar els seus sentiments en forma de traçades pintades. Una d'aquestes és una representació sinuosa, que recorda el corrent d'aigua.

Recentment, les pintures rupestres de la cova de Sant Josep han estat declarades patrimoni de la humanitat per la Unesco, juntament amb la resta de les representacions d'aquest tipus de la vessant mediterrània.

La gent que probablement va realitzar aquestes expressions artístiques també ha deixat la seua petjada a l'interior de la cova. El corredor que actualment condueix a l'embarcador va ser el lloc que van escollir un grup de persones, d'aquella època, per viure. Les excavacions arqueològiques realitzades a aquest lloc, van donar com a resultat la troballa de nombroses restes que, en analitzar-les i datar-les mitjançant el carboni 14, es remunten a l'època final del paleolític superior, vora el 16.000 aC. Així doncs, podem afirmar que es tracta de les restes arqueològiques més antigues localitzades al nostre terme, actualment, ja que aquests treballs continuen.

La cova de Sant Josep i el riu navegable que el travessa també ens ofereixen altres atractius naturals. Al segle XVIII, A. J. Cavanilles, després de visitar la cova, va descriure formacions vegetals molt poc freqüents, espècies d'insectes endèmics i una geologia excepcional. A partir d'aleshores, s'hi van realitzar més estudis.

Tan bon punt s'està embarcat per tal de realitzar el recorregut riu amunt, es travessen nombroses sales i estrets passadissos, fins a arribar a una zona on trobem un llac de 12 metres de profunditat. Més endavant hi trobem platges de grava i angostos passatges que ens porten a un altre embarcador, des d'on s'efectua un tram caminant entre curioses formacions geològiques.

A partir d'aquest punt, es pren una altra vegada la barca que ens retornarà al punt de partida, amb la sensació d'haver realitzat un viatge a través del temps.

L'entorn de la cova de Sant Josep, és a dir, tot el Paratge, constitueix un conjunt lúdic que cal tenir en compte, ja que són molt nombroses les activitats d'aquest tipus que es poden realitzar i que permeten al visitant passar un dia complet.

Tradicions

Els trets fonamentals de la cuina vallera són els mateixos que els de la valenciana. Així doncs, la paella és un plat que es guisa a totes les cases de la ciutat. No obstant això, existeixen alguns guisats molt característics de la nostra localitat.

En primer lloc, cal esmentar “l’empedrao”, un plat de caçadors que es guisa amb carn de porc, arròs, fesols triturats i carn de caça, especialment conill i llebre.

Les “coques de tomata o de verdura” i els “barrets” són un típic menjar fresc per a ocasions festives, així com les “faves”, que acompanyen tot esdeveniment taurí. També cal destacar, dins de l’exquísita rebosteria, per una banda, les “manjòvenes”, una pasta molt lleugera d’origen musulmà i, per una altra banda, els “panets”, preparats amb dos productes famosos de la nostra terra: les figues i les atmelles, premsats amb uns motlles fabricats per a aquesta finalitat. A alguns domicilis encara es prepara el “codonyat”, un dolç exquisit de codony.

Festes

En l’apartat festiu cal assenyalar els actes que s’organitzen al llarg de quasi tot l’any a la majoria dels barris de la localitat. Bous, vaquetes, actuacions musicals, concursos gastronòmics i actes religiosos en honor al respectiu sant, pel qual s’hi realitza la celebració. Aquestes són les característiques principals d’aquestes festes, que comencen el mes d’abril, les de Sant Vicent Ferrer, i finalitzen en octubre, amb les que s’organitzen en honor a sant Roc.

Dins d’aquestes festes de barri, dues tenen el caràcter de patronals: l’esmentada anteriorment de Sant Vicent Ferrer, en abril, i les de la Sagrada Família i el Santíssim Crist, en octubre.

S’ha recuperat el “Carnestoltes”, sobretot a la població escolar, així com la “Nit de Sant Joan”, el mes de juny, alegrada amb les “fogueres” i les xarangues que amenitzen el “sopar de coca amb tomata”.

La romeria a l’ermita de Sant Antoni, juntament amb la “matxà” (passacarrers d’animals) és una tradició que es continua celebrant cada mes de gener.

Les falles van començar el 1982, amb el monument que va plantar la falla “Pensat i Fet” i, hui en dia, s’ha consolidat amb la constitució de la Junta Local Fallera. La setmana festiva es celebra en març i conclou el dia 19, festivitat de Sant Josep, amb la “nit de la cremà”.

La primera setmana del mes d’agost té lloc la celebració de “Les Penyes en Festes”, a la plaça del mercat, on se celebra el millor concurs de ramaderies del país i on any rere any competeixen les millors vaquetes. A més a més, s’exhibeixen bous salvatges i són famosos els tancaments (“*encierros*”) i les nits taurines amb les “*embolades*”. També es realitzen concerts de música, balls, jocs, activitats esportives, el passacarrers de disfresses i el concurs de paelles. Joves i majors participen i formen part de les 50 penyes que posen la nota alegre i colorida a una de les setmanes més “*marxoses*” de l’any.

Dades de fet

El caràcter obert dels ciutadans vellers ha fet que a aquesta localitat resideixca gent nascuda a la totalitat de les províncies espanyoles, incloses les ciutats de Ceuta i Melilla, així com d'altres nacionalitats.

La població, datada l'1 de gener de 2002 és la següent:

- **Homes:** 14.807

- **Dones:** 14.887

- **Total:** 29.694

Del total anterior, cal assenyalar que 844 persones tenen nacionalitat estrangera. Els col·lectius més nombrosos són: el marroquí (173), el romanés (158), el colombià (114) i l'argelí (106). En menor proporció: el xinés (46), el francès (42) i l'alemany (20).

La població als barris

El barri que concentra més habitants és el de Carbonaire, amb més de 4.000 veïns, seguit per la zona de la plaça del mercat, amb quasi 3.000. La població dels barris perifèrics és la següent:

Col·lònia Sant Antoni: 1246

Grupo La Unión: 1199

Barri Toledo: 1100

Col·lònia Segarra: 500

Carmadai: 307

El Polígon III, obert recentment, és la zona que albergarà un major nombre d'habitants els pròxims anys, en detriment de l'interior del casc urbà.

Estructura econòmica i social

La situació socioeconòmica de la Vall d'Uixó és el resultat d'una transformació produïda a aquest territori, fonamentalment, a les dècades dels anys cinquanta i seixanta del segle XX.

Durant aquests anys van tenir lloc un fort procés de desenvolupament econòmic i un creixement demogràfic progressiu, basat en els punts següents:

1. Procés d'industrialització com a conseqüència de la transformació de la indústria artesana espanyola en una indústria manufacturera per a la producció de calçat.
2. Procés de transformació d'una agricultura de secà en una agricultura de regadiu basada en el monocultiu cítricol.
3. Explotació turística del Paratge de les coves de Sant Josep.
4. Creixement demogràfic amb un fort procés d'immigració.

En l'actualitat, l'economia de la Vall d'Uixó es basa fonamentalment en un teixit empresarial caracteritzat pel predomini de les microempreses, amb fortes relacions entre si i especialitzades en diferents fases del procés de producció.

En el sector industrial, els subsectors econòmics predominants, tant pel volum d'ocupació com pel nombre d'empreses, són el sector de la construcció, a continuació el sector del calçat i del cuir i, en tercer lloc, la indústria agroalimentària cítrica.

L'existència al terme municipal d'un recurs natural com el de les coves de Sant Josep, del patrimoni històric acumulat i conservat al llarg dels segles i la proximitat del Paratge Natural de la Serra d'Espadà i del litoral mediterrani, amb enclavaments turístics desenvolupats, ha permès la projecció de la Vall d'Uixó com a municipi turístic d'interior.

El sector agrícola es caracteritza pel monocultiu cítricol dedicat, primordialment, a la producció de fruita de qualitat, amb un fort desenvolupament associatiu i cooperatiu, tant a nivell de producció com de comercialització. No obstant això, té unes despeses de producció elevades, a causa del preu del recurs hídic i de les despeses de producció derivades d'una estructura de la propietat agrícola clarament minifundista.

El comerç local es caracteritza pel predomini del comerç tradicional, però amb presència de noves formes comercials. Aquest es concentra als eixos comercials de l'Av. Jaume I, de l'Av. Cor de Jesús i del carrer de Benigafull. L'oferta comercial de la Vall d'Uixó permet de satisfer plenament la demanda generada a l'àrea de mercat de 50.000 persones.

La construcció de nous polígons industrials (Belcaire, la Mesquita), el desenvolupament de les infraestructures viàries (eix Almenara-la Jana), la política de formació del capital humà o la política de desenvolupament local destinada a prestar serveis a les empreses, als emprenedors o als propis treballadors ha sigut molt propici. Ha afavorit el desenvolupament de la iniciativa empresarial, l'atracció de noves activitats empresarials, la diversificació econòmica del municipi i, com a resultat, un fort descens de la desocupació fins al nivells propis de la plena ocupació.

El futur econòmic de la Vall d'Uixó és atractiu per diversos motius. Per una banda, destaca la potencialitat de la zona i, per l'altra, les capacitats desenvolupades per les persones i les institucions l'objectiu de les quals és impulsar una estratègia de desenvolupament local amb dues finalitats. La primera és la de promoure els recursos endògens i, la segona, atreure la implantació de noves iniciatives empresarials que permeten de millorar el nivell i la qualitat de vida dels habitants de la Vall d'Uixó.